

Herredømme. Derfor dette lykkedes, og Indvaanerne frivilligt gavede sig under den danske Regjering, skulde Den blive forsynet med Privilegier og Benaadninger, som den kunde have Gavn og Gode af. Denne Opfordring skal have foranlediget den paafulgte, heldigt udførte Opstand, og efterat Den var kommen i Indvaanernes Bold, blev der udstedt et Document, hvorved Den skulde overgives til den danske Regjering, og en Deputation affendt til Kjøbenhavn, hvor Kongen ved Overleveringen erklærede, at han modtog Den som en Gave, at den ikke mere skulde blive skilt fra Danmark, og igjentog Løftet om Privilegiens Meddelelse. Hvori disse have bestaaet, er, som bekendt, nærmere forklaret ved Rescript af 21de Sept. 1770, hvori tilkjendegives, at af de for de andre Provindser bestaaende Afgifter, havde Den ifkun at udrede den saakaldte Dvartalskat. Da Consumtion eller Brændevinsafgift ingenstunde var paabuden for Bornholm, blev endvidere tilkjendegivet, at samme heller ikke havde at svare den istedet derfor for de mindre Stæder og Landdistricter gjældende Familie- og Folkeskat. Derimod havde Den dengang andre særegne, endnu bestaaende betydelige Afgifter: den saakaldte Landgilde, bestaaende deels i Penge og deels i Naturalpræstationer, som efter nuværende Priser, og naar Hartkornet reduceres efter den for de andre Provindser gjældende Norm, udgjøre omtrent 5 Rbd. pr. Tde Hartkorn. Naar hertil lægges Landskatten efter Anordningen af 6te April 1818 og endvidere Nysskatten, maa Den ansees at være omtrent ligesaa høit beskattet som de andre Provindser. Forøvrigt er det bitterligt nok og indtil den seneste Tid anerkjendt og anseet udenfor Tvivl, at Privilegierne hjemlede Den fritagelse for Consumtion og Brændingsafgift, og at Forandring i saa Henseende ikke kunde skee uden imod Erstatning.

Regjeringen har enkelte Gange, men vel at mærke, formedelst befrygtet Kornmangel, suspenderet Privilegiet, men igjen, saasnart Mærskagen ophørte, sat det i Kraft, senest ved Rescript af 14de Novbr. 1814, hvori tilkjendegives, at Indvaanerne fremdeles tilfges alle de Friheder, de forhen vare i Besiddelse af.

Det er altsaa langt fra, som Nogle have

formeenet, at Privilegiet kan siges at være forældet, forsaavidt man derved har villet antyde, at det skulde være mindre forbindende fra Statens Side, at netop dets Glæde og gjentagne Anerkjendelse maa ydne om, at det har en saa god Oprindelse, at ikke Tidernes Omstifter har kunnet indvirke derpaa.

Desuden have alle de fremfarne Konger ved deres Regjerings Tiltrædelse stadfæstet Privilegierne, saaledes at de skulle gjælde for Bøerne og deres Efterkommere, saa at Bornholmerne i det indgivne Andragende have kunnet sige med Rette, at de bestaaende Rettigheder maae ansees som deres lovlige Eiendom. Hvad angaaer den i Motiverne anførte, af det kongelige Rentekammer i Skrivelse af 30te Juli 1814 brugte Uttring, at Fritagelsen for Brændingsafgift ikke skulde kunne ansees for et Privilegium, fordi den enkelte Gange har været hævet, bemærkes, at denne temporaire Ophævelse, som jeg allerede har anført, skete af reent locale Forhold, og man kan derfor kun forundre sig over, at et kongeligt Collegium har villet anføre en saa intetfigende Grund. Af samme Besskaffenhed maa den Indvending være, at Ret til Erstatning for Frihedens Ophævelse ikke kan ansees tilstrækkelig hjemlet, fordi det ikke skal kunne paavises, at Kjøberne af Hensyn til Afgiftsfritagelsen have betalt deres Eiendomme dyrere; thi det maae dog fornuftigtvis antages, at Eiendomsprisen er højere, hvor der er færre end hvor der er flere Byrder at bære.

Bornholmernes Afgang til Privilegierne, saavelsom disses Omfang, kan saaledes noagtig godtgjøres, og hvad der, som bemærket, i Maret 1658 passerede mellem Kongen og Indvaanerne, et Løfte eller Tilfagn, som under den givne og opfyldte Betingelse skulde træde i Kraft, maa nærmest sættes i Klasse med et Contractforhold, der altsaa ikke af den ene Part eller nu Staten eenstidig kan hæves, ialfald ikke uden tilstrækkelig Godtgjørelse, hvorfor desuden Grundlovens § 87 maa være Garantie, da en Rettighed ikke mindre end en Eiendom maa være sikret, hvilket desuden ligefrem følger af de borgerlige Lovs Forskrift. Til forskjellige Tider have flere Forfattere udtalt sig i Dverensstemmelse dermed, og Schlegel har